

ВМІСТ АПЕЛІНУ У ХВОРИХ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ, ЩО ПЕРЕБІГАЄ НА ТЛІ ОЖИРІННЯ, ТА ЙОГО ЗМІНИ В ДИНАМІЦІ ЛІКУВАННЯ

К.І. Терешкін, П.В. Зайцев

Харківський національний медичний університет

Кафедра «Загальної практики-сімейної медицини та внутрішніх хвороб»

Вступ. Артеріальна гіпертензія (АГ) зберігає своє значення як найбільш поширене захворювання серцево-судинної патології у світі. За даними статистичних викладок, в Україні у 2012 році зареєстровано понад 12,3 млн. осіб з означеною патологією, що складає 46,8% дорослого населення країни. В Росії розповсюдженість АГ сягає 40,4% серед жінок та 37,2% - серед чоловіків. Така ж кількість хворих на АГ реєструється в країнах Європи та США.

Частим супутником та одним з головних фактором ризику при АГ є надмірна маса тіла та ожиріння. Даними Фремінгемського дослідження доведено, що ймовірність розвитку АГ на 50% вище у осіб з надмірною вагою, а саме, на кожні додаткові 4,5 кг САТ підвищується на 4,4 мм рт.ст. у чоловіків та 4,2 мм рт.ст. – у жінок. Окрім того, у 78% чоловіків та 65% жінок АГ перебігає на тлі ожиріння.

Останнім часом доведено, що жирова тканини діє як активний ауто-, пара- та ендокринний орган, клітини якого вивільняють велику кількість біологічно активних речовин. Серед останніх, нещодавно відкритий адіпокін – апелін, який діє як медіатор кардіоваскулярного контролю. Він є одним з найсильніших стимуляторів скорочення серця, відіграє роль в оновленні серцевої тканини, в судинному ураженні, в процесах неоваскулогенезу та розвитку легеневої гіпертензії. Апелін є ендогенним лігандом апелінових (APJ) рецепторів, властивості якого подібні ефектам ліганда рецепторів ангіотензину-II 1-го типу. Система апелін-APJ-рецептори може бути залучена до модуляції вільнорадикального окиснення в ендотелії та формуванні атеросклеротичних бляшок в серцевих судинах.

Незважаючи на те, що апелін і APJ-рецептори широко експресуються в тканинах, патофізіологічна дія апеліну залишається остаточно не з'ясованою.

Мета роботи. Встановити вплив гормону апеліну на показники ліпідного та вуглеводного обмінів у хворих з коморбідністю ГХ і ожиріння (ОЖ) та дослідити зміни його рівня під впливом комбінованої антигіпертензивної терапії.

Матеріали та методи дослідження. Обстежено 60 хворих на ГХ II ст., діагноз якої було встановлено на підставі результатів клініко-інструментального дослідження, з урахуванням рекомендацій Української асоціації кардіологів, Європейської асоціації гіпертензії та Європейської асоціації кардіологів.

У 38 випадках АГ перебігала на тлі ожиріння (основна група) та 22 пацієнта з АГ без надмірної маси тіла склали групу співставлення. Вік хворих складав до 45 років 15 чоловік, від 45 до 59 – 25 і 60 та більше – 20 відповідно. В обох групах переважали жінки (33 до 27ми).

Тривалість анамнезу з АГ коливалась від 2 до 19 років.

З урахуванням індексу маси тіла (ІМТ) хворі основної групи були розподілені наступним чином: ожиріння I ступеня реєстрували у 12 випадках, II ст. – у 22 пацієнтів та III ст. – у 16 осіб.

До групи контролю увійшло 16 практично здорових осіб аналогічного віку та статі, що давало змогу зіставляти отримані показники.

Проведене дослідження включало: визначення рівня апеліну та оксиду азоту (фотометричний метод за реакцією Грісса), загального холестерину та типування ліпідів, рівню глюкози в сироватці крові; окрім того, проводили моніторинг артеріального тиску (АТ) протягом доби.

Всі хворі отримували комбінацію антагоніста рецепторів А-II олмесартану та антагоніста кальцію (АК) амлодипіну. Дослідження проводили до призначення гіпотензивної терапії та після 6 місяців лікування.

Результати та їх обговорення. Було встановлено, що найменший вміст апеліну спостерігався у хворих на ГХ та ожиріння. При визначенні вмісту апеліну в залежності від показників вуглеводного обміну було встановлено, що

в обох групах хворих (з ІР та без неї) даний показник вірогідно відрізнявся від контрольної групи (відповідно $p < 0,01$ і $p < 0,01$). Однак, при співставленні рівнів апеліну в крові хворих обох груп, але без ІР, вірогідних відмінностей встановлено не було. В той же час при наявності ІР в групі хворих без ожиріння він був вірогідно нижчим ($p < 0,05$). Також було встановлено, що перебіг АГ супроводжувався зменшенням синтезу оксиду азоту, що було більш виразним у основної групи хворих.

Беручи до уваги значення ожиріння у розвитку кардіоваскулярних ускладнень, розробка заходів, спрямованих на первинну профілактику серцево-судинних ускладнень, є надзвичайно важливим завданням. Відповідно до сучасних рекомендацій, запорукою успіху значимого зниження АТ є використання комбінованої терапії. Для пацієнтів з ОЖ основні компоненти такої терапії повинні містити комбінацію препаратів, що знижують активність РААС (ІАПФ і сартани), з препаратами, які знижують активність симпатичної нервової системи (β -адреноблокатори та недігідропірідинові АК) та діуретиками. В динаміці антигіпертензивної терапії (олмесартан з амлодипіном) у хворих основної групи та групи співставлення поряд з позитивною клінічною симптоматикою, спостерігалось покращення стану ліпідного та вуглеводного обміну, відбувалися вірогідні зміни вмісту в крові як апеліну, так і NO. Таким чином, зменшення ендотеліальної дисфункції в динаміці антигіпертензивної терапії сприяло антиатерогенній дії, знижувало вивільнення макрофагами вільних кисневих радикалів та стабілізувало проникність ендотелію для ліпідів.

Висновки. Сукупний перебіг артеріальної гіпертензії та ожиріння супроводжується зменшенням вмісту апеліну та оксиду азоту, що впливає на формування ендотеліальної дисфункції.

У хворих на артеріальну гіпертензію, яка перебігає на тлі ожиріння, та які складають групу високого кардіоваскулярного ризику, призначення комбінації антигіпертензивних засобів (олмесартан з амлодипіном) призводить не лише до поліпшення метаболічних показників, а й суттєво покращує вазодилататорні властивості за рахунок підвищення рівнів апеліну та NO.